

BIBLIJSKO - MOLITVENE ZAJEDNICE

SVETI PETAR I PAVAO

ZAPADNI RASKOL

Situacija danas

Ništa nije tako pogodilo Crkvu u njenoj povijesti, kao upravo zapadni raskol jer **jedinstvo vjere bilo je razoreno upravo njime**. Tu nastaje i novo načelo pripadanja Crkvi: **cuius regio illius religio**. Danas u svijetu ima: protestanata (oko 200 mil.) i anglikanaca (80 mil.).

Promatrano sa stajališta jedinstva, reformacija je potpuni promašaj. Reformatori žele obnovu jedne jedinstvene Crkve i to na temelju Biblije. Žele očistiti vjeru od svih praznovjerja, sumnjivih običaja, pretjeranosti kulta svetaca, trgovine oprostima, ali što je nastalo. **Od jedne Objave stvorili su tisuću - „objava“, od jedne Crkve – tisuću „crkvi“.**

E, to je stanje danas.

Uzroci reformacije

Mnogo su dublji, stariji i širi od same pojave i protesta Martina Lutera. On je bio na neki način plod, posljedica određene nužnosti i uvjetovanosti. **Tako je reformacija bila odgovor na neuspjele crkvene reforme 14. i 15. stoljeća.** Čovjek reformacije je kritičniji, budniji, zreliji, svjesniji i religiozno zahtjevniji. On želi izići iz kolijevke u koju ga je stavila Crkva i stati na vlastite noge, izaći ispod vodstva Crkve, i to kao pojedinac, tako i društvo i država. **To je borba za samostalnost, proces sekularizacije, borba za promjenu struktura. (srednji vijek je previše spregnuo svećenstvo i kraljevstva-imperije).**

Pape su stoljećima uspjele slomiti svjetovnu vlast i postati mjerodavnima u pitanju politike i država. Buđenjem nacionalne svijesti žele se narodi i države toga osloboditi. Tu treba spomenuti i sablažnjive događaje oko Petrove stolice: **rivalstva dvojice, pa kasnije trojice papa u isto vrijeme (1378-1414)**, kad su se pape međusobno uključivale pa ni sveci toga vremena nisu znali koji je pravi papa, pa tako nastaje **nauka koncilijarizma** koja tvrdi da je koncil nad papom (sabor u Konstanci 1414. svrgnuo je svu trojicu papa i izabrao novoga). Tu je i sablažnjiv život nekoliko papa, posebno Aleksandra VI Borgije.

Kao uzroke reformacije valja još spomenuti **humanistički pokret koji je oteo kleru monopol na kulturu**. Tu je i najznačajniji preteča reformacije (koji joj nikada nije prišao kad je vidio u što se izrodila) **Erazmo Roterdamski, jedan od najvećih mislilaca svoga vremena**. On želi jednu Crkvu očišćenu od praznovjerja, prevodi Bibliju na njemački jezik i u komentaru se ruga nekim pojavama u Crkvi. **Uzrocima valja pridodati i dogmatske nejasnoće osobito o Crkvi, milosti, opravdanju.**

U zabludi su oni koji misle da je čovjekova sreća u stvarnosti, ne ona zavisi od mišljenja

U teologiji Mise uvuklo se mnogo magičnih praznovjernih shvaćanja. Šansu ozdravljanja imao je **V Lateranski sabor (1512-1517)**, koji se održava neposredno pred reformaciju. No on odobrava nadbiskupu Albrechtu da za 10.000 dukata akumulira u svojim biskupijama. **Novac je trebao namaknuti od prodaje oprosta. Sudbina Crkve je zapečaćena, posljednja prilika prokockana, s dalekosežnim posljedicama bio je neizbježan.** Martin Luter samo je konkretni izraz ove situacije iako su mišljenja o njegovoj pojavi i djelovanju podijelila povjesničare. Po jednim je heroj i pobožan čovjek, a po drugima heretik i razbijač crkvenog jedinstva.

Tko je Martin Luter?

Rođen je 10. XI. 1483. u Eislebenu kao najstariji od sedmero djece. Otac mu je rudar. **Odrasta u pobožnoj i strogoj katoličkoj obitelji, što mu ostavlja posljedice u psihi.** Boga su mu prikazivali kao srditog i strogog suca, osvetnika. Pohađa sveučilište u Erfurtu. Iz takvog straha i zavjeta kojeg je učinio i protivljenja oca, **on odlazi u redovnike augustince u Erfurtu.** Tu se još bolje upoznaje s Biblijom, koju svaki da čita. No čita je subjektivno, odbacujući neka mjesta (npr. Jakovljevu poslanicu i neka mjesta u Evanđelju. **Pritište ga strašni, strogi Bog i sve ga više muči pitanje, kako naći milosrdnog Boga.** Jako ga muči i strah za vlastito spasenje. Želi ga osigurati, zato posti, trapi se, moli i čita Bibliju.

Kako se ne može osloboditi iskustva grijeha, njegov strah pred Bogom je sve veći. U tom naprezanju naglo uoči **Rim 1,13** (pravednik će živjeti od vjere) i tada se s 31 godinom osjeća preporođenim. **Cijela Biblija je najedanput dobila drugi smisao. Opravdanje vjerom postalo je njegovim načelom.** Dobra djela ne mogu biti sredstvo opravdanja, već su ona plod vjere i znak zahvalnosti za pruženo spasenje. **Čovjek je po svojoj biti grešnik, ali se opravdava, ako se s vjerom utekne Božjem milosrđu.** Zbog toga se Luter okomio na kupovinu oprosta, jer daju čovjeku lažnu sigurnost. Neposredni povod Luterovu istupu je trgovina oprostima već spomenutog Brandenbuškog nadbiskupa Albrechta (imao je samo 23 godine).

Za prihod njegovih posjeda tražila je rimska kurija kao pomoć izgradnji crkve sv. Petra 10.000 dukata. **Da bi namaknuo tu svotu i riješio se svojih dugova smio je kroz osam godina prodavati oproste.** Službena definicija oprosta još tada nije postojala. Vjernik koji kupio oprosnu cedulju mogao se bilo gdje ispovijedati i za svoje grijehе nije trebao vršiti pokoru. **Potpuni oprost mogao je dobiti i za svoje pokojne. Propovjednik te oprosne teologije bio je dominikanac Johannes Tetzel.** Luter se 31. X. 1517. pismom obratio Albrechtu da povuče dokument o oprostima, a kad nije dobio odgovor, objavljuje svojih 95 teza.

Povijesno se ne može dokazati pribijanje teza na vrata witemberške crkve. To govori u prilog da nije želio napustiti Crkvu i da nije namjerno postao reformator, što tadašnju Crkvu još više čini suodgovornom za daljnji razvoj događaja. Teze nisu bile u suprotnosti s naukom o oprostima, već su bile samo oštro formulirane, pa su više djelovale svojim polemičkim tonom. **Bez njegove želje teze su snažno odjeknule Njemačkom, pa je to i samog Lutera iznenadilo i oneraspoložilo.** One su bile namijenjene teolozima a ne narodu. Luter nato piše „Resolutiones“ kojima obrazlaže svoje teze i pismo papi Lavu X u kojem izriče svoju vjernost Crkvi. **Da su papa i biskupi pozitivno reagirali, Luterov se istup ne bi pretvorio u otpad od Crkve.**

Tako je od Luterove želje za reformom nastala reformacija i upravo su crkveni krugovi doveli Lutera na protucrkvne barikade. Nadbiskup Albrecht poslao je Luterove teze u Rim. **Iz Rima je naređeno kardinalu Kajetanu, koji je tada boravio u Augsburgu da Lutera ukoliko ne opovrgne teze, dade uhapsiti i poslati u Rim.** Deportaciju je trebao obaviti Fridrih Mudri, ali on želi da se Luteru sudi na njemačkom tlu. Sve se to otegnulo pune dvije godine. **Na saslušanju, Luter se priziva na papu i koncil.**

Nakon saslušanja u Augsburgu, 1519.g. saslušan je u Leipzigu. Tu tvrdi da je jedini autoritet po kojem može biti suđen – Biblija. **Od toga trenutka Luter odbacuje papu, što su jedva dočekali proturimski raspoloženi Nijemci.** Oni ga smatraju nacionalnim herojem. Luter pak se sam počinje smatrati pozvanim da se suprotstavi antikristu (papi), a njegov riječnik počinje bivati proročki. Plemići, građani i seljaci prihvatili su Lutera kao ispunjenje svojih socijalnih i političkih težnji. Sa svih strana pohrlili su studenti u Wittemberg gdje je Luter sa sveučilišne katedre branio svoje stajalište i napadao Crkvu.

Nauka

Luterovo naučavanje u spisima koji se odnose na Crkvu, papu, biskupe i sakramente, ovdje su predmet obrade. Crkva nije vidljiva već duhovna zajednica, kojoj su vidljivi znakovi krštenje i Evanđelje, a glava joj je Krist na nebu. **Papinstvo joj je Božja kazna. Pravo je svećeništvo ono opće, krsno, a ne hijerarhijsko.** Kako je crkvena hijerarhija zakazala, dužnost je svjetovnih vlasti da u Crkvi naprave red. **Postoje samo tri sakramenta, a to su krštenje, pokora i Gospodnja večera.** Odbacuje žrtvenost Mise, a traži pričest pod obje prilike. Krist je nazočan pod prilikama kruha i vina na način „**konsupstancijacije**“. **Ovakvo je naučavanje miniralo same temelje Crkve.**

Reformacija postaje otpad

Dolaskom na prijestolje cara Karla V odanog Papi, rimska kurija se više ne obazire na njemačke knezove, pa počinje proces protiv Lutera. Bulom „Exurge Domine“ papa osuđuje 41 Luterovu tezu, a izazvala je u Njemačkoj val protesta i bila 1520. javna spaljena. Luter je simbolički izrazio svoj prekid s rimskom Crkvom. **Drugom bulom papa izopćuje Lutera, a to povlači progon, hapšenje, spaljivanje.** Ipak mu je pružena prilika da se na saboru u Wormsu 1521. odrkne svojih zabluda. Izašao je pred sabor, ali ništa ne povlači. Odlučeno je da se uhapsi, pošalje caru, a njegovi spisi spale. Zaštitilo ga je plemstvo (Fridrich Mudri organizira „otmicu“).

Boravi u tvrđavi Wartburg, tu prevodi Bibliju i piše knjige. Kroz to vrijeme reformacija nadire. Svećenici i redovnici se žene, **ukidaju se privatne mise.** Carlstadt slavi „njemačku misu“. Iz crkava se izbacuju slike, svijeće, pokrajnji oltari. Pozivaju Lutera da se vrati u Wittenberg i smiri ljude. **On se vraća, ponovo uvodi misno odijelo i podizanje, sve uvodi po starom, samo su privatne mise ukinute.** Tu se Luter oženio jednom bivšom redovnicom. O pitanju vjere trebao je raspravljati budući sabor u Njemačkoj. **U međuvremenu plemstvo se podijelilo na evangelike i katolike.** U to vrijeme car dolazi u sukob s Papom, pa sabor u Spayeru (1526.) odlučuje da svaka njemačka država može samostalno postupati po pitanjima vjere.

Drugi sabor u Spayeru 1529. ukida tu odluku i određuje da zemlje koje još nisu zahvaćene reformacijom ostanu zatvorene za protestantizam. Luter je bio razočaran plodovima reformacije. Nije došlo do stvaranja prave Crkve. Kristove zajednice ljubavi. Unutar samog pokreta javljaju se rascjepi i mržnje. **Popušta disciplina, ljudi zanemaruju crkve, pogrdjuje se Euharistija. Luter je prisiljen govoriti o „vidljivoj“ Crkvi i za red obratiti se knezovima** (oni su „biskupi iz nužde“). Da bi složio neslaganja unutar pokreta Melancton piše „Confessio Augustana“ službenu protestantsku vjeroispovijest koju su protestanti prihvatili na saboru u Augsburgu 1530.g. **Katolički teolozi na nju odgovaraju svojom „Confutatio“ (opovrgnuće).** Luter umire 1546. Rimaska crkva odgovorila je na reformaciju saborom u Tridentu 1545 -1563. u pokrajini Trentino, sj. Italija.

SOLA SCRIPTURA

SOLA GRATIA

SOLA FIDE

SOLUS CHRISTUS

SOLI DEO GLORIA